



งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

สนองพระราชดำริโดยโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก



โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก

เลขที่ 264 หมู่ที่ 8 ตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย

จังหวัดบุรีรัมย์ 31170

โทร.044-649007 แฟกซ์.044-649157 www.lrp.ac.th

“รางจืด...สมุนไพรล้างพิษ”

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Thumbergia laurifolia* Linn.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ : รางจืด

ชื่อพื้นเมือง : กำล้างข้างเผือก, ขอบชะนาง, เครือเทาเขียว, ยาเขียว, รางจืด (ภาคกลาง) รางเย็น (ยะลา) จอโลกิเออ, ชั่งกะ, บั้งกะละ, พอหน่อเตอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ดูเหว่า (ปัตตานี) ทิดพุด (นครศรีธรรมราช) น้ำนอง (สระบุรี) ย่ำแย้, แอดแอ (เพชรบูรณ์)

ลักษณะของพืช : รางจืดเป็นไม้เถาขนาดกลาง ไม่มีเนื้อไม้ เถาอ่อนสีเขียวเป็นมัน ลำต้นจะเลื้อยพันกับต้นไม้อื่น

ใบ : เป็นใบเดี่ยวแยกออกจากลำต้นเป็นคู่ตรงบริเวณข้อ มีสีเขียวเข้ม รูปยาวรี หรือรูปไข่ ขอบขนานกว้าง ๔-๗ เซนติเมตร ยาว ๘-๑๕ เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม โคนเว้าหรือหยักรูปหัวใจ ขอบเรียบหรือหยักตื้น ใบมี ๕ เส้น ออกจากฐานใบเดียวกัน

ดอก : ดอกช่อ ช่อละ ๓-๔ ดอก สีม่วงอมฟ้าหรือน้ำเงิน ออกเป็นช่อตามซอกใบใกล้ปลายยอดห้อยลงมีใบประดับสีเขียว กลีบของดอกมีลักษณะเป็นถ้วยรูปจานแยกเป็น ๕ แฉก มีเกสรตัวผู้ ๔ อัน

: รูปทรงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางยาว ๑ เซนติเมตร ส่วนปลายแหลมเป็นจะงอยยาว ๒-๓ เซนติเมตร เมื่อแก่แตกเป็น ๒ ซีกจากจะงอยส่วนบน



สรรพคุณตามตำรายาไทย

สรรพคุณตามตำรายาไทย : จัดเป็นยารสเย็นใช้ปรุงยาเขียวลดไข้ ถอนพิษผิดสำแดง และพิษอื่นๆ ใช้แก้ร้อนใน กระหายน้ำ รักษาโรค หอบหืดเรื้อรัง และแก้ผื่นคันจากอาการแพ้ต่างๆ ใช้แก้พิษเบื่อเมา เนื่องจากเห็ดพิษ สารหนู หรือยาฆ่าแมลง

การศึกษาทางพิษเคมี

สาระสำคัญที่พบในรางจืดเมื่อทำการสกัด คือ กลุ่ม flavonoid phenolic, apigenin, cosmosin, delphinidin-3, 5-di-O-β-D-glucoside, chlorogenic acid และ caffeic acid การสกัดด้วยการต้มพบว่าให้ปริมาณสาระสำคัญ และทำให้ได้สารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงสุด

คุณสมบัติทางเภสัชวิทยาอื่นที่น่าสนใจของรางจืด คือ

๑ ด้านแบคทีเรีย

๒ ด้านไวรัสริม

๓ ด้านการอักเสบ

๔ รักษาระดับน้ำตาลในเลือด

การปลูกรางจืดเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ปลูกโดยให้นำกิ่งที่ได้จากการปักชำ การตอน หรือต้นกล้า ที่ได้จากการเพาะเมล็ด มาปลูกลงดิน โดยขุดหลุมปลูกมีความกว้างลึกประมาณ ๑ x ๑ ฟุต แล้วรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักประมาณ ๑ ใน ๔ ของหลุม กลบดินเล็กน้อย วางกิ่งปลูกหรือต้นกล้าลงกลางหลุม แล้วกลบดินให้แน่น รดน้ำให้ชุ่ม ควรปลูกกริมรั้วหรือกำแพง เพื่อให้เถารางจืดสามารถยึดเกาะหรือเลื้อยพาดไปได้

การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรรางจืด

สามารถนำทั้งใบและรากของรางจืดมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น ส่วนใบ นำใบรางจืดมาต้ม ดื่มขณะอุ่น หรือนำใบมาคั้นดื่ม รวมทั้งสามารถแปรรูปในรูปของยาชง หรือชาชงรางจืด และส่วนราก ใช้รากที่มีอายุเกิน ๑ ปีและมีขนาดเท่านิ้วชี้ (ซึ่งรากมีตัวยามากกว่าใบ ๔-๗ เท่า) นำมาฝนกับน้ำ แล้วดื่มเพื่อเป็นการล้างพิษในร่างกาย รวมทั้งบรรเทาพิษเฉพะหน้า ก่อนนำส่ง

โรงพยาบาล

น้ำคั้นสดจากใบสมุนไพรรางจืด

๑. นำใบรางจืดที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป จำนวน ๕-๗ ใบ ล้างให้สะอาด
๒. โขลกให้ละเอียดผสมน้ำดื่ม หรือน้ำชาข้าว
๓. คั้นเอาแต่น้ำ รับประทานครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๑ ครั้ง

ยาฝนจากรากสมุนไพรรางจืด

๑. นำรากรางจืดที่มีอายุ ๑ ปีขึ้นไป ขนาดเท่านิ้วชี้ มาล้างให้สะอาด
๒. โขลกหรือฝน ผสมน้ำสะอาด หรือน้ำชาข้าว
๓. รับประทานครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๑ ครั้ง

น้ำต้มสมุนไพรรางจืด

๑. นำใบรางจืดแบบสด จำนวน ๕-๗ ใบ ล้างให้สะอาด
๒. นำลงไปต้มกับน้ำเต็มกาต้มขณะอุ่น
๓. ดื่มครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๔-๕ ครั้ง

ชาชงสมุนไพรรางจืด

๑. นำใบรางจืดมาล้างให้สะอาด
๒. หั่นใบรางจืดให้เป็นฝอย
๓. นำไปผึ่งลมให้แห้ง
๔. ใช้ขนาด ๖ กรัม นำมาชงในน้ำร้อนดื่ม



วิธีรับประทาน

๑. เกษตรกรกลุ่มเสี่ยง
 - รับประทานครั้งละ ๖ กรัม ชงกับน้ำร้อน ๑ แก้ว (๗๕ มิลลิลิตร) วันละ ๑ ครั้ง ติดต่อกันอย่างน้อย ๗ วัน
๒. เพื่อส่งเสริมสุขภาพ
 - รับประทานครั้งละ ๒ กรัม ชงน้ำร้อน ๑ แก้ว (๗๕ มิลลิลิตร) วันละ ๑ ครั้ง

ยาชงสมุนไพรรางจืด

๑. นำใบสมุนไพรรางจืด มาล้างให้สะอาด
๒. นำไปอบที่อุณหภูมิ ๕๐ องศาเซลเซียส จนแห้ง
๓. นำไปบด แล้วบรรจุในซองขนาด ๕ x ๕ เซนติเมตร จำนวน ๒ กรัม

วิธีรับประทาน

๓. เกษตรกรกลุ่มเสี่ยง
 - รับประทานครั้งละ ๖ กรัม ชงกับน้ำร้อน ๑ แก้ว (๗๕ มิลลิลิตร) วันละ ๑ ครั้ง ติดต่อกันอย่างน้อย ๗ วัน
๔. เพื่อส่งเสริมสุขภาพ
 - รับประทานครั้งละ ๒ กรัม ชงน้ำร้อน ๑ แก้ว (๗๕ มิลลิลิตร) วันละ ๑ ครั้ง

วิวรรณ วิสิฐพงศ์พันธ์ และคณะ, ๒๕๔๖. การทดสอบความเป็นพิษของน้ำสกัดใบรางจืดในหนูขาว พบว่าไม่มีหนูขาวตัวใดตาย ในระหว่างการทดสอบ และไม่พบความผิดปกติของอวัยวะภายในทั้งหมด

รัชฎาพร อุ่นศิริไฉย, ๒๕๔๘. คุณสมบัติเชิงหน้าที่และโภชนเภสัชของสารสกัดรางจืด พบว่ารางจืดมีองค์ประกอบหลักคือ ฟีนอลิก คาโรทีนอยด์ และคลอโรฟิลล์ โดยมีปริมาณสารฟีนอลิกสูงสุด สุชาติณี คงกระพันธ์ และคณะ, ๒๕๕๑. การศึกษาฤทธิ์ของรางจืด ในการต้านพิษยาฆ่าแมลงกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต พบว่าหนูที่ได้รับสารสกัดรางจืดรอดชีวิตร้อยละ ๓๐ ส่วนหนูที่ไม่ได้รับสารสกัดรางจืดไม่มีตัวใดรอดชีวิต

สุขสันต์ ช่างเหล็ก และจิตบรรจง ตั้งปอง, ๒๕๕๒.

สารประกอบฟีนอลิกในรางจืดป้องกันการเสื่อมของระบบประสาทจากพิษตะกั่ว พบว่าช่วยป้องกันการสูญเสียการเรียนรู้ และความจำในหนูที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดความผิดปกติของประสาทสมอง

สุพรรณิ ประดิษฐ์สถาวรย์, ๒๕๕๒. รายงานการรักษาผู้ป่วยพิษแมงดาทะเล ๔ ราย ด้วยสมุนไพรรางจืด พบว่าช่วยถอนพิษผู้ป่วยระยะวิกฤตระดับ ๔ จำนวน ๒ ราย ที่ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ และรุกรานตาไม่ตอบสนองให้กลับฟื้นเป็นปกติได้หลังได้รับสารสกัดสมุนไพรรางจืด เป็นเวลา ๔๐ นาที